YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-yil 5-son

VOLUME 6 / ISSUE 5 / 2026

DOI: https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.65

ISSN: 2181-1938

DOI: https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

"Yurisprudensiya" – "Юриспруденция" – "Jurisprudence" huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 1140-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev, Y. Yarmolik, M. Sharifova, X. Yuldasheva, F. Usmonova, K. Abduvaliyeva

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahri, Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Vebsayt: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387

Tasdiqnoma
№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2026-yil 21-oktabrda bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 11,6.
Adadi: 100. Buyurtma: № 110.

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri, Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

J. Allayorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquqiy tadqiqotlar oliy maktabi direktori, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

MAS'UL MUHARRIR

N. Ramazonov – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basi mudiri, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

J. Blum – Amerika Qo'shma Shtatlarining Boston kolleji Huquq maktabi professori, huquq doktori (AQSH)

M. Vishovatiy – Polshaning Gdansk universiteti professori (Polsha)

M. Hayat – Muhammadiyah Malang universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

A. Xashimxonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

A. Yakubov – Origin Uzbekistan ijrochi direktori, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Axmedshayeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

X. Xayitov – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi deputati, yuridik fanlar doktori, professor

E. Egamberdiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquqni sohalararo o'rganish fakulteti Tadqiqot markazi rahbari, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Sh. Ismoilov – Toshkent davlat yuridik universiteti Mehnat huquqi sho'basi mudiri, yuridik fanlar doktori, dotsent

G. Uzakova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

G. Yo'ldasheva – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basi professori, yuridik fanlar doktori

A. Yo'ldoshev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ommaviy huquq fakulteti Tadqiqot markazi yetakchi ilmiy xodimi, yuridik fanlar doktori, dotsent

R. Altiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoiy odil sudlov fakulteti dekani, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, professor v.b.

M. Kurbanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho'basi professori v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

S. Oripov – Toshkent davlat agrar universiteti Huquqshunoslik kafedrasi dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

F. Hamdamova – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti Xalqaro huquq va ommaviy huquq fanlari kafedrasi dotsenti v.b., yuridik fanlar doktori

D. So'fiyeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basi katta o'qituvchisi, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Юриспруденция» – «Yurisprudensiya» – «Jurisprudence» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 1140.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Академии наук Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:
Э. Мустафаев, Е. Ярмолик,
М. Шарифова, Х. Юлдашева,
Ф. Усмонова, К. Абдувалиева

Корректор:
М. Турсунов

Технический редактор:
У. Сапаев

Дизайнер:
Д. Ражапов

Адрес редакции:
100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1387.

Свидетельство
от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
21.10.2026.
Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 11,6. Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 110.

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент,
ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

З. Эсанова – проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Ж. Аллаёров – директор Высшей школы правовых исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, доцент

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Н. Рамазонов – заведующий сектором узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по филологическим наукам, доцент

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Дж. Блум – профессор юридической школы Бостонского колледжа (Бостон, США), доктор юридических наук

М. Вишоватый – профессор Гданьского университета (Гданьск, Польша)

М. Хаят – преподаватель Университета Мухаммадия Маланг (Индонезия)

А. Хашимхонов – первый проректор по делам молодёжи и духовно-просветительской работе Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

А. Якубов – исполнительный директор Origin Uzbekistan, доктор юридических наук, доцент

М. Ахмедшаева – профессор сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Х. Хайитов – депутат Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

Э. Эгамбердиев – руководитель Исследовательского центра факультета междисциплинарного изучения права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, доцент

Ш. Исмоилов – заведующий сектором трудового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

Г. Узакова – заведующая сектором экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Г. Юлдашева – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Юлдошев – ведущий научный сотрудник Исследовательского центра факультета публичного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

Р. Алтиев – декан факультета уголовного правосудия Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, и. о. профессора

М. Курбанов – и. о. профессора сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

С. Орипов – доцент кафедры права Ташкентского государственного аграрного университета, доктор философии по юридическим наукам

Ф. Хамдамова – и. о. доцента кафедры международного и публичного права Университета мировой экономики и дипломатии, доктор юридических наук

Д. Суфиева – старший преподаватель сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

"Yurisprudensiya" – "Юриспруденция" – "Jurisprudence" legal scientific and practical journal was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020 with certificate No. 1140.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission at the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of journal materials are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Mustafaev, E. Yarmolik, M. Sharifova, Kh. Yuldasheva, F. Usmonova, K. Abduvalieva

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Editorial office address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Subscription index: 1387.

Certificate
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 21.10.2026.
Paper size: A4. Cond.p.f: 11,6.
Units: 100. Order: № 110.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

J. Allayorov – Director of the Graduate School of Legal Research of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

EXECUTIVE EDITOR

N. Ramazonov – Head of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

J. Blum – Professor of Law School of Boston College, Doctor of Law (Boston, USA)

M. Vishovatiy – Professor of the University of Gdańsk (Gdansk, Poland)

M. Hayat – Lecturer of the University of Muhammadiyah Malang (Indonesia)

A. Khashimhonov – First Deputy Rector for Youth Affairs and Spiritual and Educational Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

A. Yakubov – Executive Director of Origin Uzbekistan, Doctor of Law, Associate Professor

M. Akhmedshaeva – Professor of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

Kh. Khayitov – Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

E. Egamberdiev – Head of the Research Center of the Faculty of Interdisciplinary Studies of Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

Sh. Ismoilov – Head of the Department of Labor Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

G. Uzakova – Head of the Department of Environmental Law of the Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

G. Yuldasheva – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Yuldoshev – Leading Research Fellow of the Research Center of the Faculty of Public Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

R. Altiev – Dean of the Faculty of Criminal Justice of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Acting Professor

M. Kurbanov – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

S. Oripov – Associate Professor of the Department of Law of Tashkent State Agrarian University, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

F. Hamdamova – Acting Associate Professor of the Department of International Law and Public Law of the University of World Economy and Diplomacy, Doctor of Law

D. Sufieva – Senior Lecturer of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

11 **RAXMANOV AKMAL ERGASHEVICH**
Insonning asosiy huquq va erkinliklarini ta'minlashda davlatning konstitutsiyaviy-huquqiy majburiyatlari: mazmuni, turlari va amalga oshirish mezonlari
22 **ABDURAYIMOV MUHAMMAD SUVANQUL O'G'LI**
Advokatlik faoliyatini raqamlashtirish va advokatlik sirini saqlash kafolatlari
30 **ALLAMBAYEV JAVLONBEK RUSTAMOVICH**
Bojxona organlarida ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni yuritish tizimini takomillashtirish
38 **ASLONOVA NAFISA OLIMOVNA**
Tadbirkorlik subyektlarining halolligi prezumpsiyasi iqtisodiy huquqlarni sudda himoya qilishning protsessual kafolati sifatida

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

52 **TURDIALIYEV MUHAMMAD ALI PO'LATJON O'G'LI**
Sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi bojxona qonunchiligini takomillashtirish istiqbollari
63 **KARIMOVA MADINA MIRZADJANOVNA, KAYUMOVA ASALYA SULTONMURODOVNA**
Venchur investitsiyalar hamda to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar (private equity): huquqiy tartibot va shartnomaviy konstruksiyalardagi farqlar
74 **ABDUSAMATOV NURULLO QOBILJON O'G'LI**
Raqamli mulk fuqarolik huquqi obyekti sifatida

12.00.07 – SUD HOKIMIYATI. PROKUROR NAZORATI. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH. ADVOKATURA

82 **SOBITOVA UMIDAXON MUROD QIZI**
Sog'liqni saqlash sohasida korrupsiyaning oldini olishda prokuratura organlarining o'rni

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

92 **UTAYEV XUSNIDDIN XURRAMOVICH**
Raqamli muhitda mulkiy tajovuzlarni farqlashning jinoyat huquqiga oid mezonlari
101 **ABBOSOV MIRSULTON MIRSHAROF O'G'LI**
Sun'iy intellekt ishtirokida sodir etiladigan ayrim qilmishlarning obyektiv belgilari namoyon bo'lishi
110 **NEMATILLOYEV BAXROM VAXOBOVICH**
O'zbekiston jinoyat qonunchiligida "kiberjinoyat" tushunchasini takomillashtirishning nazariy-huquqiy asoslari

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

116 **XALILOV AKRAM UTAMURODOVICH**
Sud ekspertizasi institutining huquq tizimidagi o‘rni va sohaviy qonunchilikdagi kolliziyalarni bartaraf etish masalalari
123 **NOSIROV AMIRXON BAHODIR O‘G‘LI**
Axborot texnologiyalaridan foydalanib sodir etilgan firibgarlik jinoyatida isbotlash predmetining kriminalistik jihatlari

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

130 **YUNUSOV XAYDARALI MURATOVICH**
Xalqaro organlarga murojaat qilish huquqini ta’minlashning mintaqaviy mexanizmlari va tartib-taomillari
143 **MUSAYEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH**
Giyohvandlik vositalarining noqonuniy muomalasiga qarshi kurashish: xalqaro-huquqiy hamkorlikni rivojlantirish tendensiyalari
154 **UMAROV RUSTAM ZULFUKAROVICH**
“Markaziy Osiyo – Xitoy” formati xalqaro-huquqiy tartibga solinishi: evolyutsiyasi, shartnomaviy-huquqiy bazasi va hamkorlikning institutsional mexanizmlari
166 **SAYFULLAYEVA MAHBUBA AZIM QIZI**
Xalqaro moliya markazlarida ingliz huquqini joriy etish va qo‘llash modellari: qiyosiy-huquqiy tahlil
174 **XUDAYBERGANOVA NIGINA TO‘LQIN QIZI**
Maxsus missiyalar institutining tarixiy rivojlanishi

HUQUQNI SOHALARARO TADQIQ ETISH

185 **XADJAYEVA SAODAT ANVAROVNA**
Yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlashda zamonaviy huquqiy va institutsional mexanizmlar

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

11 **РАХМАНОВ АКМАЛ ЭРГАШЕВИЧ**
Конституционно-правовые обязанности государства по обеспечению основных прав и свобод человека: содержание, виды и критерии реализации

22 **АБДУРАЙИМОВ МУХАММАД СУВАНКУЛ УГЛИ**
Цифровизация адвокатской деятельности и гарантии сохранения адвокатской тайны

30 **АЛЛАМБАЕВ ЖАВЛОНБЕК РУСТАМОВИЧ**
Совершенствование системы производства по делам об административных правонарушениях в таможенных органах

38 **АСЛОНОВА НАФИСА ОЛИМОВНА**
Презумпция добросовестности субъектов предпринимательства как процессуальная гарантия судебной защиты экономических прав

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

52 **ТУРДИАЛИЕВ МУХАММАД АЛИ ПУЛАТЖОН УГЛИ**
Перспективы совершенствования таможенного законодательства Республики Узбекистан в связи с внедрением технологий искусственного интеллекта

63 **КАРИМОВА МАДИНА МИРЗАДЖАНОВНА, КАЮМОВА АСАЛЯ СУЛТОНМУРОДОВНА**
Венчурные и прямые инвестиции (private equity): сравнительный анализ правового регулирования и договорных конструкций

74 **АБДУСАМАТОВ НУРУЛЛО КОБИЛЖОН УГЛИ**
Цифровое имущество как объект гражданских прав

12.00.07 – СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР. ОРГАНИЗАЦИЯ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. АДВОКАТУРА

82 **СОБИТОВА УМИДАХОН МУРОД КИЗИ**
Роль прокуратуры в предупреждении коррупции в сфере здравоохранения

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

92 **УТАЕВ ХУСНИДДИН ХУРРАМОВИЧ**
Уголовно-правовые критерии разграничения имущественных посягательств в цифровой среде

101 **АББОСОВ МИРСУЛТОН МИРШАРОФ УГЛИ**
Проявление объективных признаков отдельных деяний, совершаемых с участием искусственного интеллекта

110 **НЕМАТИЛЛОЕВ БАХРОМ ВАХОБОВИЧ**
Теоретико-правовые основы совершенствования понятия «киберпреступление» в уголовном законодательстве Узбекистана

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

116 **ХАЛИЛОВ АКРАМ УТАМУРОДОВИЧ**
Место института судебной экспертизы в системе права и вопросы устранения коллизий в отраслевом законодательстве
123 **НОСИРОВ АМИРХОН БАХОДИР УГЛИ**
Криминалистические аспекты предмета доказывания по делам о мошенничестве, совершённом с использованием информационных технологий

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

130 **ЮНУСОВ ХАЙДАРАЛИ МУРАТОВИЧ**
Региональные механизмы и процедуры обеспечения права на обращение в международные органы
143 **МУСАЕВ ДЖАМАЛИДДИН КАМАЛОВИЧ**
Борьба с незаконным оборотом наркотических средств: тенденции развития международно-правового сотрудничества
154 **УМАРОВ РУСТАМ ЗУЛЬФУКАРОВИЧ**
Международно-правовое регулирование формата «Центральная Азия – Китай»: эволюция, договорно-правовая база и институциональные механизмы сотрудничества
166 **САЙФУЛЛАЕВА МАХБУБА АЗИМ КИЗИ**
Модели внедрения и применения английского права в международных финансовых центрах: сравнительно-правовой анализ
174 **ХУДАЙБЕРГАНОВА НИГИНА ТУЛКИН КИЗИ**
Историческое развитие института специальных миссий

МЕЖОТРАСЛЕВОЕ ИЗУЧЕНИЕ ПРАВА

185 **ХАДЖАЕВА САОДАТ АНВАРОВНА**
Современные правовые и институциональные механизмы подготовки научных кадров нового поколения

CONTENTS

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

11 **RAKHMANOV AKMAL ERGASHEVICH**
Constitutional-legal obligations of the state in ensuring fundamental human rights and freedoms: content, types, and criteria for implementation
22 **ABDURAYIMOV MUKHAMMAD SUVANKUL UGLI**
Digitalization of advocacy activities and guarantees for maintaining advocacy confidentiality
30 **ALLAMBAEV JAVLONBEK RUSTAMOVICH**
Improving the system of administrative offense proceedings in customs authorities
38 **ASLONOVA NAFISA OLIMOVNA**
The presumption of good faith of business entities as a procedural guarantee for the judicial protection of economic rights

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

52 **TURDIALIEV MUHAMMAD ALI PULATJON UGLI**
Prospects for improving the customs legislation of the Republic of Uzbekistan in connection with the introduction of artificial intelligence technologies
63 **KARIMOVA MADINA MIRZADJANOVNA, KAYUMOVA ASALYA SULTONMURODOVNA**
Venture capital investments vs private equity: differences in legal regulation and contractual structures
74 **ABDUSAMATOV NURULLO KOBILJON UGLI**
Digital property as an object of civil rights

12.00.07 – JUDICIAL BRANCH. PROSECUTOR'S CONTROL. ORGANIZATION OF LAW ENFORCEMENT. ADVOCACY

82 **SOBITOVA UMIDAKHON MUROD KIZI**
The role of the prosecutor's office in preventing corruption in the healthcare sector

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

92 **UTAEV KHUSNIDDIN KHURRAMOVICH**
Criminal law criteria for differentiating property offences in the digital environment
101 **ABBOSOV MIRSULTON MIRSHAROF UGLI**
Manifestation of the objective elements of certain acts committed with the participation of artificial intelligence
110 **NEMATILLOEV BAKHROM VAXOBOVICH**
Theoretical and legal foundations for refining the concept of "cybercrime" in the criminal legislation of Uzbekistan

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

116 **KHALILOV AKRAM UTAMURODOVICH**
The place of the institute of forensic examination in the legal system and issues of eliminating collisions in sectoral legislation
123 **NOSIROV AMIRKHON BAHODIR UGLI**
Forensic aspects of the subject of proof in fraud crimes committed using information technologies

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

130 **YUNUSOV KHAYDARALI MURATOVICH**
Regional mechanisms and procedures for ensuring the right to apply to international bodies
143 **MUSAEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH**
Combating illicit drug trafficking: trends in the development of international legal cooperation
154 **UMAROV RUSTAM ZULFUKAROVICH**
International legal regulation of the “Central Asia–China” format: evolution, treaty framework, and institutional mechanisms of cooperation
166 **SAYFULLAEVA MAHBUBA AZIM KIZI**
Models for the introduction and application of english law in international financial centres: a comparative legal analysis
174 **KHUDAYBERGANOVA NIGINA TULQIN KIZI**
Historical development of the institution of special missions

INTERDISCIPLINARY STUDY OF LAW

185 **KHADJAEVA SAODAT ANVAROVNA**
Modern legal and institutional mechanisms for training a new generation of researchers

Kelib tushgan / Получено / Received: 18.09.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 12.10.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 21.10.2026

DOI: https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.65019
UDC: 378.048.2:34(045)(575.1)

YANGI AVLOD ILMIY KADRLARINI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY HUQUQIY VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLAR

Xadjayeva Saodat Anvarovna,
Toshkent davlat yuridik universiteti
Ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash
bo‘limi uslubchisi
ORCID: https://orcid.org/0009-0008-9119-2568
e-mail: saodatxadjayeva@mail.ru

Annotatsiya. *Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash va ularni attestatsiya qilish tizimini takomillashtirishning zamonaviy huquqiy va institutsional mexanizmlari tahlil qilinadi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 26-maydagi PF–98-son “Yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash va ularni attestatsiya qilish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”gi Farmoni bilan oliy ta’limdan keyingi ta’lim tizimiga joriy etilayotgan ustuvor ilmiy ixtisosliklar, differensial stipendiya, ilmiy tadqiqot taqdimoti asosida doktoranturaga qabul qilish, loyihaviy yondashuv, amaliy doktorantura, ilmiy kengashlar faoliyatini reyting asosida baholash, attestatsiya jarayonlarini raqamlashtirish hamda Oliy attestatsiya komissiyasining institutsional maqomini qayta tashkil etish masalalari o‘rganiladi. Maqolada mazkur yangiliklarning ilmiy kadrlar tayyorlash sifatiga ta’siri, mavjud huquqiy mexanizmlarning afzalliklari va ularni yanada takomillashtirish yo‘nalishlari yuzasidan ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi.*

Kalit so‘zlar*: loyihaviy yondashuv, amaliy doktorantura, raqamlashtirish, ilmiy ekspertiza, huquqiy mexanizm, ilmiy etika, loyiha, ilmiy intellekt, salohiyat, baholash, yuksaltirish*

СОВРЕМЕННЫЕ ПРАВОВЫЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОДГОТОВКИ НАУЧНЫХ КАДРОВ НОВОГО ПОКОЛЕНИЯ

Хаджаева Саодат Анваровна,
методист отдела подготовки научно-педагогических кадров
Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. *В статье анализируются современные правовые и институциональные механизмы совершенствования системы подготовки и аттестации научных кадров нового поколения в Республике Узбекистан. В частности, изучаются нововведения, внедряемые в систему послевузовского образования в соответствии с Указом Президента Республики Узбекистан от 26 мая 2026 года № УП–98 «О совершенствовании системы подготовки и аттестации научных кадров нового поколения»: приоритетные научные специальности, дифференцированные стипендии, приём в докторантуру на основе презентации научного исследования, проектный подход, практическая докторантура, рейтинговая оценка деятельности научных советов, цифровизация процессов аттестации и изменение*

институционального статуса Высшей аттестационной комиссии. В статье выдвигаются научно-практические предложения, касающиеся влияния указанных нововведений на качество подготовки научных кадров, преимуществ действующих правовых механизмов и направлений их дальнейшего совершенствования.

Ключевые слова: *проектный подход, практическая докторантура, цифровизация, научная экспертиза, правовой механизм, научная этика, проект, научный интеллект, потенциал, оценка, повышение*

MODERN LEGAL AND INSTITUTIONAL MECHANISMS FOR TRAINING A NEW GENERATION OF RESEARCHERS

Khadjaeva Saodat Anvarovna,
Methodologist of the Department for Training Scientific
and Pedagogical Personnel,
Tashkent State University of Law

Abstract. *This article analyzes contemporary legal and institutional mechanisms for improving the system of training and attesting a new generation of academic personnel in the Republic of Uzbekistan. In particular, it examines the priority academic specializations, differentiated scholarship scheme, admission to doctoral studies based on the presentation of a research proposal, project-based approach, practice-oriented doctoral training, rating-based evaluation of academic councils, digitalization of attestation procedures, and reorganization of the institutional status of the Higher Attestation Commission introduced by Presidential Decree No. PD–98 of 26 May 2026, "On Improving the System of Training and Attesting a New Generation of Academic Personnel." The article also assesses the impact of these reforms on the quality of academic personnel training, identifies the advantages of the existing legal mechanisms, and puts forward scholarly and practical proposals for their further improvement.*

Keywords: *project approach, applied doctoral studies, digitalization, scientific expertise, legal mechanism, scientific ethics, project, scientific intelligence, potential, assessment, enhancement*

Kirish

Bugungi kunda mamlakatning ilmiy va innovatsion salohiyatini yuksaltirish, iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta'minlash hamda jamiyatning intellektual rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun zamonaviy bilim, ilmiy kompetensiya va innovatsion fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish eng dolzarb vazifalardan biri sanaladi. Zero, ilm-fan va innovatsiyalarning jadal rivojlanishi sharoitida mamlakatning uzoq muddatli taraqqiyoti nafaqat moddiy va texnologik resurslarga, balki mustaqil ilmiy fikrlaydigan, yangi bilimlar yaratishga qodir hamda ilmiy natijalarni amaliyotga samarali tatbiq eta oladigan yuqori malakali inson kapitaliga bevosita bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, Yangi O'zbekistonni barpo etishda ilm-fan va innovatsiyalar hal qiluvchi kuchga aylanishi kerak (Mirziyoyev, 2023). Mazkur yondashuv mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida ilm-fan va innovatsiyalarning strategik ahamiyatini ifodalab, ilmiy salohiyatni oshirishning asosiy shartlaridan biri sifatida zamonaviy ilmiy kadrlarni tayyorlash tizimini rivojlantirish zaruratini belgilaydi.

Asosiy qism

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 50-moddasida fuqarolarning ta'lim olish huquqi kafolatlangan hamda davlat uzluksiz ta'lim tizimi, uning turli turlari va shakllari rivojlanishini ta'minlashi belgilangan (Republic of Uzbekistan, 2023). Bu ta'limning uzluksizligini ta'minlash bilan bir qatorda, oliy ta'limdan keyingi ta'lim va ilmiy kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirishning konsti-

tutsiyaviy-huquqiy asosini ham tashkil etadi. Shu bilan birga, ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari ushbu huquqiy kafolatni ilmiy tadqiqotlar uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, ilmiy kadrlarning kasbiy va ilmiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ilmiy faoliyatni institutsional jihatdan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari bilan mustahkamlashni taqozo etmoqda. Ushbu norma ilmiy kadrlarni tayyorlash va ularni attestatsiyadan o‘tkazish tizimining huquqiy tabiati, davlatning ushbu sohadagi vakolatlari, ilmiy tashkilotlar va oliy ta’lim muassasalarining institutsional mas’uliyati hamda ilmiy daraja berish jarayonlarining huquqiy kafolatlariga nisbatan turli ilmiy mulohazalarning yuzaga kelishiga sabab bo‘lmoqda. Sohada huquqiy islohotlarning yangi bosqichi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 26-maydagi PF–98-son “Yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash va ularni attestatsiya qilish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”gi Farmoni bilan bog‘liqdir (President of the Republic of Uzbekistan, 2026). Mazkur Farmon bilan oliy ta’limdan keyingi ta’lim tizimini takomillashtirish, doktorantlar tayyorlash jarayonlarini xalqaro standartlarga moslashtirish, dissertatsiya tadqiqotlarining sifati, ilmiy va amaliy ahamiyatini oshirish hamda ilmiy attestatsiya jarayonlarini yanada takomillashtirishga qaratilgan yangi huquqiy va institutsional mexanizmlar belgilandi.

Ilmiy tadqiqotlar sohasidagi zamonaviy yondashuvlarni o‘rgangan M. Gibbons va uning hammualliflari zamonaviy bilim ishlab chiqarish jarayonining o‘ziga xos xususiyati ilmiy faoliyatning an’anaviy akademik chegaralardan chiqib, real ijtimoiy va amaliy muammolar bilan chambarchas bog‘lanib borayotganida ekanligini ta’kidlaydi (Gibbons et al., 1994). Mazkur yondashuv yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash jarayonini faqat nazariy bilimlarni egallash yoki dissertatsiya tayyorlash bilan cheklab qo‘ymasdan, tadqiqotchining real muammolarni aniqlash, ularni ilmiy jihatdan tahlil qilish va amaliy yechimlar ishlab chiqish kompetensiyasini shakllantirishni talab etadi. Shu nuqtayi nazardan, oliy ta’limdan keyingi ta’lim tizimining huquqiy modeli ilmiy tadqiqotning mustaqilligi, natijadorligi, amaliy ahamiyati va xalqaro ilmiy makonga integratsiyalashuvini ta’minlovchi mexanizmlarni o‘zida mujassamlashtirishi lozim. Doktorantura ta’limining mazmunini o‘rgangan A. Li ilmiy rahbarlik jarayonini faqat tadqiqot loyihasini boshqarish bilan cheklamasdan, doktorantni ilmiy hamjamiyatga moslashtirish, tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, mustaqil ilmiy pozitsiyasini shakllantirish va uning tobora mustaqil tadqiqotchiga aylanishini ta’minlash jarayoni sifatida ko‘rib chiqadi (Lee, 2008). Mazkur ilmiy yondashuvdan kelib chiqib, yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlashda doktorantning faqat dissertatsiya yozish qobiliyatini emas, balki ilmiy muammoni mustaqil qo‘yish, tadqiqot metodologiyasini tanlash, ilmiy manbalarni tanqidiy tahlil qilish, ilmiy natijalarni asoslash va ularni ilmiy hamjamiyat oldida himoya qila olish kompetensiyasini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Darhaqiqat, bunday yondashuv talabgorning tayyorgarligini faqat nazariy bilimlar asosida emas, balki uning ilmiy g‘oyasi, tadqiqot muammosini anglash darajasi va mustaqil tadqiqot olib borish salohiyati orqali aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, ushbu mexanizmni samarali amalga oshirish uchun ilmiy tadqiqot taqdimotlarini baholashning yagona va shaffof mezonlarini ishlab chiqish muhimdir. Ilmiy rahbarlik masalasida ham A. Li doktorantning mustaqil tadqiqotchi sifatida shakllanishida ilmiy rahbarning nafaqat tashkiliy, balki metodologik va intellektual yo‘naltiruvchi roliga e’tibor qaratadi (Lee, 2008). Shu sababli ilmiy rahbarlik institutini yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash tizimining markaziy institutsional elementlaridan biri sifatida baholash mumkin. Ilmiy rahbar doktorantga tayyor xulosalarni beruvchi shaxs emas, balki uning mustaqil ilmiy

fikrlashini shakllantiruvchi, tadqiqot metodologiyasini to‘g‘ri tanlashiga ko‘maklashuvchi va ilmiy natijalarni tanqidiy baholashga o‘rgatuvchi mentor sifatida faoliyat yuritishi lozim. Aynan mana shu masalalarning ham PF–98-son Farmonda ilmiy rahbarlarga qo‘yiladigan talablarning kuchaytirilishi, ilmiy rahbarning doktorantning ixtisosligiga mos ilmiy faoliyat tajribasiga ega bo‘lishi hamda doktorantning o‘z vaqtida himoya qilishi bilan bog‘liq rag‘batlantirish mexanizmlarining joriy etilishi aynan shu institutsional vazifani kuchaytirishga qaratilgan.

Universitet, davlat va biznes o‘rtasidagi hamkorlikni tadqiq qilgan H. Etkoviz innovatsion rivojlanishda universitet, sanoat va davlatning o‘zaro aloqalarini “Triple Helix” modeli orqali izohlaydi hamda zamonaviy innovatsiya jarayonida bilimni amaliyotga tatbiq etish uchun ushbu institutlarning o‘zaro hamkorligi muhimligini ko‘rsatadi (Etzkowitz, 2003). Mazkur nazariy yondashuv yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash tizimida ham qo‘llanishi mumkin. Chunki zamonaviy doktorant faqat akademik muhitda faoliyat yurituvchi tadqiqotchi emas, balki davlat boshqaruvi, iqtisodiyot, sanoat va ijtimoiy sohalarning real muammolariga ilmiy yechim ishlab chiqishga qodir mutaxassis sifatida shakllanishi zarur. Ilmiy daraja beruvchi institutlarning sifatini ta’minlash masalasida zamonaviy oliy ta’lim tadqiqotlari doktorantura tizimida aniq mezonlar, malakali ilmiy rahbarlik, muntazam monitoring va mustahkam sifatni ta’minlash tizimi mavjud bo‘lishi zarurligini ko‘rsatadi (OECD, 2025). Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (IHTT) tahlilida doktorantura ta’limi sifatli ilmiy muhit, malakali rahbarlik, tadqiqot resurslari, belgilangan baholash mezonlari va institutsional sifat nazorati bilan ta’minlanishi lozimligi qayd etilgan.

Raqamli transformatsiyaning ilmiy boshqaruvga ta’sirini o‘rgangan zamonaviy tadqiqotlar ilmiy faoliyatni qo‘llab-quvvatlovchi raqamli infratuzilma ma’lumotlarni boshqarish, tadqiqot jarayonlarini muvofiqlashtirish va ilmiy natijalar almashinuvining samaradorligini oshirishini ko‘rsatadi (OECD, 2025). IHTT ma’lumotlariga ko‘ra, doktorantura dasturlarida tadqiqot metodologiyasi, ilmiy etika, ilmiy kommunikatsiya va tadqiqot ma’lumotlarini boshqarish bo‘yicha kompetensiyalarni rivojlantirish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu jihatdan ilmiy attestatsiya jarayonlarini raqamlashtirishni oddiy texnik yangilik sifatida emas, balki ma’muriy tartib-taomillarni modernizatsiya qilishning huquqiy vositasi sifatida baholash lozim. Dissertatsiya va avtoreferatni elektron shaklda taqdim etish, opponent va taqrizchilarning xulosalarini elektron tizim orqali qabul qilish, himoyani rejalashtirish va ilmiy ishni baholash jarayonlarini raqamli muhitga o‘tkazish hujjatlar harakatining shaffofligini oshiradi. Biroq bunda elektron hujjatlarning yuridik kuchi, shaxsga doir ma’lumotlarni himoya qilish, intellektual mulkni muhofaza qilish, axborot xavfsizligi va elektron ekspertizaning ishonchliligi masalalarini ham huquqiy jihatdan aniq tartibga solish talab etiladi. Universitet–sanoat–davlat munosabatlarini tadqiq qilgan H. Etkoviz ilmiy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish jarayonida institutlararo chegaralarning nisbatan ochiq bo‘lishi innovatsion rivojlanish uchun muhimligini ko‘rsatadi (Etzkowitz, 2003). Bu yondashuv O‘zbekistonning yangi ilmiy kadrlar tayyorlash modelida ham dolzarb bo‘lib, oliy ta’lim muassasalari va ilmiy tashkilotlar bilan bir qatorda davlat organlari hamda tadbirkorlik subyektlarining ilmiy loyihalarga faol jalb etilishini taqozo etadi.

Ilmiy kadrlar tayyorlash tizimining institutsional rivojlanishini tahlil qilgan tadqiqotchilardan biri M. Petzonka Germaniyada doktorantura ta’limi sifatini ta’minlashda universitetlarning institutsional mas’uliyati, doktorantura dasturlarining aniq tashkiliy tuzilishi, ilmiy rahbarlik, o‘quv jarayoni va baholash mexanizmlarining o‘zaro uyg‘unligi muhim ahamiyatga ega ekanligini ta’kidlaydi

(Pietzonka, 2010). Shu nuqtayi nazardan, doktorantura sifatini faqat alohida ilmiy rahbar yoki ilmiy kengash faoliyati bilan bog‘lash yetarli emas, balki doktorant, ilmiy rahbar, oliy ta’lim muassasasi, ilmiy tashkilot va attestatsiya organlari o‘rtasidagi institutsional munosabatlarning aniq va samarali tashkil etilishi talab etiladi. Germaniya tajribasi shuni ko‘rsatadiki, doktorantura ta’limida sifatni ta’minlash uchun ilmiy rahbarlikni rasmiylashtirish, doktorantning huquq va majburiyatlarini aniq belgilash, ilmiy tadqiqot jarayonini monitoring qilish va dissertatsiyani baholashning xolis mexanizmlarini shakllantirish muhim hisoblanadi. PF–98-son Farmonning ahamiyati ham aynan ushbu institutsional aloqalarni qayta tashkil etish va ularni natijaga yo‘naltirishida namoyon bo‘ladi. Farmon bilan ilmiy kadrlar tayyorlashning ustuvor ilmiy ixtisosliklarga yo‘naltirilishi, doktoranturaga qabul qilish mexanizmlarining takomillashtirilishi, ilmiy rahbarlik institutining kuchaytirilishi, amaliy va loyihaviy doktorantura imkoniyatlarining kengaytirilishi, ilmiy kengashlar faoliyatini reyting asosida baholash hamda attestatsiya jarayonlarini raqamlashtirish kabi o‘zaro bog‘liq mexanizmlar belgilanmoqda. Shu nuqtayi nazardan, mazkur Farmonni alohida huquqiy normalar yig‘indisi sifatida emas, balki ilmiy kadrlar tayyorlashning yangi institutsional modelini shakllantirishga qaratilgan kompleks normativ-huquqiy mexanizm sifatida baholash mumkin. Bu borada B. Jovliyev ilmiy kadrlar tayyorlash tizimining bugungi holatini tahlil qilib, doktorantura institutlarining kengayishi va ilmiy faollikning oshishi bilan bir qatorda, sohada ortiqcha byurokratik jarayonlar, hujjatbozlik, ilmiy kengashlar faoliyatidagi ayrim nomuvofiqliklar hamda ilmiy tadqiqotlar bilan real iqtisodiy ehtiyojlar o‘rtasidagi bog‘liqlikning yetarli darajada ta’minlanmagani tizimni chuqur isloh qilish zaruratini yuzaga keltirayotganini ta’kidlaydi (Jovliev, 2026). Olimning mazkur fikridan kelib chiqib, ilmiy kadrlar tayyorlashning zamonaviy modelida sifatni ta’minlash faqat dissertatsiyaning yakuniy natijasini baholash bilan cheklanmasdan, doktorantning ilmiy faoliyati, ilmiy rahbarlik samaradorligi, tadqiqotning amaliy ahamiyati hamda attestatsiya jarayonlarining ochiqligi va shaffofligini ifodalovchi aniq mezonlarga asoslanishi maqsadga muvofiq. Shu asosda O‘zbekistonda yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash tizimini yanada takomillashtirishga qaratilgan huquqiy va institutsional mexanizmlarni rivojlantirish zarur.

K. Shneyderberg doktorantura ta’limida ilmiy rahbarlik amaliyotlari doktorantning ilmiy rivojlanishi va tadqiqot jarayonining tashkil etilishida muhim institutsional omil ekanligini ta’kidlaydi (Schneijderberg, 2021). Uning tadqiqoti ilmiy rahbarlikni faqat individual munosabat emas, balki doktorantura ta’limining institutsional tuzilmasi bilan bog‘liq jarayon sifatida ko‘rib chiqadi. J. Meleners boshchiligidagi olimlar Germaniyada 82 ta doktorantura dasturini o‘rganib, doktorantura sifatini oshirishda ilmiy rahbarlik, muntazam uchrashuvlar, individual nazorat, kurslar va dissertatsiyani baholashning rasmiy mexanizmlari muhimligini ko‘rsatadi. (Meuleners et al., 2023). O. Gover Buyuk Britaniyada o‘tkazilgan doktorantura ilmiy rahbarligi bo‘yicha keng ko‘lamli tadqiqot natijalariga asoslanib, doktorantni shaxs sifatida qo‘llab-quvvatlash, jamoaviy ilmiy rahbarlik va universitet tomonidan rahbarlik faoliyatini institutsional qo‘llab-quvvatlash doktorantura sifatining muhim omillari ekanligini ko‘rsatadi (Gower, 2021). Tadqiqot 158 ta oliy ta’lim muassasasidan 3435 nafar respondentni qamrab olgan. R. Hassad (Hassad, 2010) esa AQShdagi doktorantura ta’limini tahlil qilib, ilmiy kadrlar tayyorlash sifatini oshirish uchun tadqiqot metodologiyasi, statistik tayyorgarlik, dissertatsiya rahbarligi va ilmiy kengash a’zolarining malakasiga tizimli e’tibor qaratish zarurligini asoslaydi (Hassad, 2010). K. Denis, N. Kolet va K. Lison doktorantura rahbarligini ilmiy, shaxsiy, ma’muriy

va kasbiy yo‘nalishlarning o‘zaro bog‘liqligi asosida tashkil etish zarurligini ko‘rsatadi; ularning tadqiqotida ilmiy yozuv va doktorantning keyingi kasbiy faoliyatiga tayyorgarlik ham muhim yo‘nalish sifatida qayd etilgan (Denis et al., 2019). T.I. Shukshina Rossiyada aspirantura tizimini isloh qilishni tahlil qilib, federal talablarning joriy etilishi dissertatsiya tayyorlash sifatini oshirish uchun muhim institutsional asos yaratganini, biroq ilmiy tadqiqotlar sifatini yanada oshirish bo‘yicha muammolar saqlanib qolayotganini qayd etadi (Shukshina, 2025). Y. Ambrasat va Y. Tesh Germaniyada doktorantura ta’limining rivojlanishini tahlil qilib, ilmiy kadrlar tayyorlash sifatini oshirishda ta’lim va ilmiy-tadqiqot jarayonlarining shaffofligi, ularni aniq tashkiliy mexanizmlar asosida rasmiylashtirish hamda ilmiy rahbarlik tizimini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega ekanligini ta’kidlaydi (Ambrasat & Tesch, 2017). Tadqiqotchilarning fikricha, strukturaviy doktorantura dasturlari ilmiy izlanish jarayonini yanada tizimli tashkil etish, doktorantlar uchun qo‘shimcha ta’lim imkoniyatlarini kengaytirish va ilmiy rahbar bilan muntazam hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Shu asosda O‘zbekistonda yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish uchun sifatni baholashning aniq mezonlarini belgilash, doktorantning individual ilmiy rivojlanish rejasini joriy etish, ilmiy rahbarlik faoliyatini baholash mexanizmlarini kuchaytirish hamda ilmiy daraja olish jarayonining institutsional shaffofligini ta’minlashga qaratilgan bir qator huquqiy va institutsional mexanizmlarni taklif etish mumkin. Birinchidan, doktorantning individual ilmiy rivojlanish rejasi institutini takomillashtirish maqsadga muvofiq. Bunda doktorantning uch yillik faoliyati faqat dissertatsiya mavzusini bajarish bilan emas, balki ilmiy maqolalar, konferensiyalar, ilmiy stajirovkalar, metodologik tayyorgarlik, xalqaro ilmiy bazalardan foydalanish va amaliy natijalarni joriy etish kabi indikatorlar asosida baholanishi mumkin. Ikkinchidan, ilmiy rahbar faoliyatining reyting tizimini joriy etish zarur. Bunda doktorantlarning o‘z vaqtida himoyasi bilan bir qatorda ilmiy natijaning sifati, xalqaro nashrlardagi maqolalar, iqtiboslar, ilmiy loyihalarda ishtirok va doktorantlarning keyingi ilmiy faoliyati kabi ko‘rsatkichlardan foydalanish mumkin. Uchinchidan, ilmiy kengashlarning mustaqil ekspertizasi yanada kuchaytirilishi lozim. Xorijiy ekspertlarni jalb qilishda manfaatlar to‘qnashuvini aniqlash, ekspertning mustaqilligi va malakasiga qo‘yiladigan talablarni belgilash hamda ekspert xulosalarining asoslanganligini nazorat qilishning protsessual mexanizmlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

O‘zbekistonlik tadqiqotchilar tomonidan 2026-yilda e’lon qilingan tahliliy materiallarda ilmiy kadrlar tayyorlash samaradorligini faqat dissertatsiyalar himoyasi va ilmiy nashrlar soni bilan baholash yetarli emasligi, aksincha, ilmiy tadqiqotlarning sifati, raqobatbardoshligi, amaliy natijadorligi hamda yosh tadqiqotchilarning zamonaviy ilmiy kompetensiyalarini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratish zarurligi ta’kidlanadi. Mazkur yondashuv ilmiy kadrlar tayyorlashda miqdoriy ko‘rsatkichlardan sifat ko‘rsatkichlariga o‘tish zaruratini ko‘rsatadi. Shu asosda O‘zbekistonda yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish uchun doktorant faoliyatini baholashning aniq va o‘lchanadigan mezonlarini belgilash, ilmiy rahbarlik samaradorligini monitoring qilish, tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyatini baholash hamda akademik halollik talablarini doktorantura tayyorgarligining ajralmas elementi sifatida mustahkamlash maqsadga muvofiq.

Xulosa

Umuman olganda, PF–98-son Farmon bilan belgilangan yangi mexanizmlarning samaradorligi ularning faqat normativ jihatdan joriy etilishi bilan emas, balki ilmiy kadrlarning mustaqil tadqiqot olib borish qobiliyati,

ilmiy natijalarning sifati, xalqaro ilmiy makonga integratsiyalashuvi, tadqiqotlarning amaliy ahamiyati va ilmiy daraja berish jarayonining xolisligi orqali baholanishi lozim. Shu jihatdan yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash tizimi “ilmiy daraja olish”ga yo‘naltirilgan modeldan “ilmiy qiymat yaratish”ga yo‘naltirilgan modelga evolyutsiya qilinishi ilmiy siyosatning muhim strategik vazifalaridan biri sifatida namoyon bo‘ladi.

REFERENCES

Ambrasat, J., & Tesch, J. (2017). Structured diversity – The changing landscape of doctoral training in Germany after the introduction of structured doctoral programs. *Research Evaluation*, *26*(4), 292–301. https://doi.org/10.1093/reseval/rvx024

Denis, C., Colet, N. R., & Lison, C. (2019). Doctoral supervision in North America: Perception and challenges of supervisor and supervisee. *Higher Education Studies*, *9*(1), 30–39. https://doi.org/10.5539/hes.v9n1p30

Etzkowitz, H. (2003). Innovation in innovation: The triple helix of university-industry-government relations. *Social Science Information*, *42*(3), 293–337. https://doi.org/10.1177/05390184030423002

Gibbons, M., Limoges, C., Nowotny, H., Schwartzman, S., Scott, P., & Trow, M. (1994). *The new production of knowledge: The dynamics of science and research in contemporary societies*. SAGE Publications. https://books.google.com/books/about/The_New_Production_of_Knowledge.html?id=WQRwikYjh_0C

Gower, O. (2021). *UK research supervision survey 2021 report*. UK Council for Graduate Education.

Hassad, R. A. (2010). Toward improving the quality of doctoral education: A focus on statistics, research methods, and dissertation supervision. *International Journal of Doctoral Studies*, *5*, 69–89.

Jovliyev, B. (2026). What changes are expected in the training of scientific personnel? *Yangi O‘zbekiston*.

Lee, A. (2008). How are doctoral students supervised? Concepts of doctoral research supervision. *Studies in Higher Education*, *33*(3), 267–281. https://doi.org/10.1080/03075070802049202

Meuleners, J. S., Boone, W. J., Fischer, M. R., Neuhaus, B. J., & Eberle, J. (2023). Evaluation of structured doctoral training programs in German life sciences: How much do such programs address hurdles faced by doctoral candidates? *Frontiers in Education*, *8*, Article 930283. https://doi.org/10.3389/feduc.2023.930283

Mirziyoyev, Sh. (2023, December 12). *To the team of the Academy of Sciences of Uzbekistan.* President.uz. https://president.uz/oz/lists/view/6920

Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2025). *Education and skills in Bulgaria*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/education-and-skills-in-bulgaria_ac0229da-en.html

Pietzonka, M. (2010). *Quality assurance of doctoral education in Germany – Experiences, standards and challenges.* In A. Bitusikova, J. Bohrer, I. Borosic, N. Costes, K. Edinsel, K. Hollander, G. Jacobsson, I. F. Jakopovic, M. L. Kearney, F. Mulder, J. Negyesi, & M. Pietzonka (Eds.), *Quality assurance in postgraduate education (ENQA Workshop Report No. 12, pp. 46–49).* European Association for Quality Assurance in Higher Education.

President of the Republic of Uzbekistan. (2026, May 26). *On measures to improve the system of training and certifying the new generation of scientific personnel* (Decree No. DP-98). Lex.uz. https://lex.uz/ru/docs/-8236683

Republic of Uzbekistan. (2023). *The Constitution of the Republic of Uzbekistan*. Lex.uz. https://lex.uz/docs/6445145

Schneijderberg, C. (2021). Supervision practices of doctoral education and training. *Studies in Higher Education*, *46*(7), 1285–1295. https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1689384

Shukshina, T. I. (2025). Improving the quality of scientific research in postgraduate studies: From problems to solutions. *Studies in Science of Science*, (1), Article 01.

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-YIL 5-SON

VOLUME 6 / ISSUE 5 / 2026

DOI: https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.65

DOI: https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence